

FATABUREN 1988

NORDISKA MUSEET

K L Ä D E R

Kläder

NORDISKA MUSEETS
OCH SKANSENS ÅRSBOK
FATABUREN 1988

FATABUREN 1988

ISBN 91-7108-292-1

ISSN 0348-971-X

© Nordiska museet och respektive författare.

Redaktör Ingrid Bergman.

Redaktionssekreterare Berit Nordin.

Omslagsbild: Annonc för fritidsskåder från Camp-Ahla. NK-katalog, 1930.

Baksidesbild: Dockklänning från Chardon & Lagache, Paris, 1850-tal.

Nordiska museet. Foto Eva Aspelin o. Birgit Brånvall.

Bildmaterialet tillhör Nordiska museet om ej annat anges.

Summaries translated into English by Skans Victoria Airey.

Grafisk form Bo Berndal, omslag Magdalena Günther, BIGG.

Risbergs Tryckeri AB, Uddevalla 1988.

Augusta Lundin vår första modedirektris

Bakgrund skriven av
Ingrid Bergman

Den för sin utsökta smak och elegans vida berömda modeateljén Augusta Lundin blev från mitten av 1870-talet och fram till första världskriget ett centrum för det parisiska modet i Sverige. Augusta Lundin-klänningar blev ett måste för den högre societens damer och en ouppnåelig dröm för kvinnor med en mindre penningstark bakgrund. Nordiska museet äger 16 klänningar däri-från.

Ateljéns grundare, Augusta Lundin (1840–1919) förmedlade till svenskorna vad som var aktuellt i Paris. Hon skapade således inte några egna modeller utan hennes stora styrka låg på det sömnadstekniska och organisatoriska planet.

Augusta Lundin var född i Kristianstad, där hennes far var skräddare, och hon började att sy klänningar i Stockholm i mycket blygsam skala år 1867. En bidragande orsak till att hon sedan lyckades så bra var den hjälp hon hade av sina systrar. Två var medhjälpare i firman och den tredje, Hulda Lundin, var på sin tid lika känd som Augusta. Hon var pionjär inom den svenska

slöjdundervisningen och kunde genom sitt arbete som slöjdinspektris förmedla anställningen av många begåvade och sykunniga flickor till modeateljén, som på 1890-talet hade över 160 anställda.

Ett annat skäl till den stora succén inom de rätta kundkretsarna var hennes kontakt med Gustaf Bobergh, som under många år varit kompanjon med C.F. Worth, Paris mest kände modeskapare. Bobergh flyttade hem till Sverige och bodde i närheten av Augusta Lundin sedan 1873. Genom kontakten med honom lärde sig Augusta hur ett stort modehus kunde drivas rationellt. Ett samarbete mellan dessa båda modeintresserade uppstod och har skildrats i Anna von Ajkays intressanta uppsats "Man kan om man vill, sa sömmerskan Augusta Lundin".

Åtminstone varje höst och vår återkom stamkunderna med sina beställningar och dessa välklädda damer hade sina provdockor stående hos Augusta Lundin. Allt gick där i den högre stilen enligt vad ett par f.d. anställda har berättat. Kunderna kom i sina fina

Augusta Lundin i sin exklusiva modeateljé, som låg vid Brunkebergstorg, Stockholm. Illustration i tidningsintervjun från år 1907.

ekipage, det stiligaste hade furs-
tinnan Wedel, vars 4 hästar bru-
kade ha små violknippen vid
örönen. Kunden togs emot under
stora kristallkronor och först
skulle modellen bestämmas. Det
fanns modejournaler att bläddra i
men det fanns också flickor som
fungerade som mannekänger och
som visade det allra senaste från
Paris. Klänningstygerna förvara-
des i skåp i kartonger. Enfärgade
tyger, de s.k. stapelvarorna, låg i
stora buntar men de mönstrade
existerade bara i små kvantiteter,
högst till 2 klänningar, för att in-
te kunden skulle råka ut för att
möta en likadan klänning på nå-
gon fest.

Ateljén var uppdelad i kjol-,
liv-, ärm- och hopsyningsavdel-
ningar samt i en modistavdel-
ning; så småningom tillkom
också ett damskrädderi. Om kun-
den inte redan hade en egen
provdocka tog någon från hopsy-
ningsavdelningen de behövliga
måtten och lät sedan sy upp klän-
ningen i toile på en nygjord prov-
docka, som därefter fördes över
till kjolavdelningen. Där klipptes
hela klänningen till och livet och
ärmarna sändes sedan till respek-
tive avdelning. På modistavdel-
ningen togs eventuella spetsar
och garnityr ut. De olika färdig-
sydda delarna samlades på hop-
syningsavdelningen, som slutför-
de klänningen samt sydde under-
klänningar och kanske även lin-
nen och byxor. Klänningen pro-
vades 3 gånger.

På grund av att de främsta ak-
triserna, hovets damer och inte

minst drottning Sofia ofta gynna-
de Augusta Lundin med sina be-
ställningar blev hon med tiden en
mycket känd person. Det fram-
går också av följande för sin tid
ovanliga intervju som publicera-
des i Stockholms Dagblad den 11
november 1907. Den har upp-
märksammats tack vare att den
lästes och tidningssidan sparades
av en annan märklig kvinna,
Hedvig Ulfsparre. Intervjun för-
varas nu i hennes samling på
Textilmuseet utanför Sandviken.

Ingrid Bergman

Augusta Lundin av-
porträtterad i Idun
1892. I artikeln pri-
sas hon som ar-
betsgivare: sedan
två år tillbaka arbe-
tar de anställda en-
dast mellan kl
9—19, två timmar
kortare än på alla
andra modeateljéer.

INTERVJU MED AUGUSTA LUNDIN 1907

Mitt besök gällde fröken Augusta Lundin. Det var ej första gången jag befann mig i hennes diskret eleganta mottagningsrum. I mer eller mindre tålig förbidan hade jag här redan åtskilliga gånger beundrat möblerna i Louis XV och tavlorna av Robert Lundberg och Anna Palm, medan en av mina bekanta förnjöjt sig i någon av de inventiösa provsalarna. Jag har även haft riklig tid att studera alla de intressanta porträtten på bordet, bland vilka märkas den kungliga familjen och nästan samtliga damer ur den högre so-
citeten. Mina ögon foro denna gång från porträtten och riktades på de personer, som sysslande gingo av och an i detta och närgränsande rum. Plötsligt såg jag en ljusning över deras ansikten, jag hörde en glad röst med skånsk brytning, och jag förstod på allt, att den tillhörde etablis-
sementets avhållna chef fröken Augusta Lundin.

— Jag är född i Kristianstad 1840 den 13 juni och började denna affär ensam och i de allra anspråkslösaste förhållanden på Malmskillnadsgatan i april 1867, sade hon. — Till denna lokal flyttade jag för 30 år sedan, men hade då blott halva huset och ett 70-tal biträden.

— Och nu har ni hela huset och 175 biträden? avbröt jag.

— Ja, det är ungefär sant, medgav hon och log mot mig.

— När började fröken Lundin

förse de kungliga med dräkter?

— Åh, det var länge, länge sedan. Jag sydde redan åt änkedrottning Josefina. En vackrare kvinna än hon var ända in i sena åldern har jag aldrig sett och vad bättre var — hon var godheten själv. Hennes röst var som musik och hon talade svenska utan en nyans av främmande brytning.

— Finner ni vårt konungahus särskilt fallet för elegans? frågade jag vidare.

— Drottningen tycker mycket om att vara väl klädd, och då hon är i stor toalett får man nog i Europas furstehus leta efter en ståtligare företeelse liksom efter en enklare och mera älskvärt intagande furstinna. Jag kan ej här ange precis tiden, när jag blev hovleverantör, fortfor hon, men då jag sytt åt drottningen i 25 år, gav hon mig ett nytt stort porträtt, och det är nu rätt länge sedan. För övrigt har jag sytt åt hovet i åtskilliga år, innan jag blev utnämnd till hovleverantör. Kungen frågade mig en dag varför jag ej sökte den sysslan. Jag svarade, att sådant trodde jag ej skulle sökas utan givas. Dagen därpå kom utnämningen.

— Vad har ni begagnat för trollmedel att få er stora kundkrets? skyndade jag att inpassa.

— Jag har behandlat alla lika och inskräpt detta hos mina biträden. Här går det mycket ceremonilöst till, inga djupa bugningar och inga kruseringar, alla prova här i tur och ordning, vare sig de tillhöra en kunglig eller borgerlig familj. Hur skulle det

också kunna vara annorlunda, tillade hon. I våra dagar äro ju lyckligtvis alla människor, med sitt människovärde som diplom.

— Nog minns jag, började hon därpå leende, de dagar, då en betjänt slog upp dörrarna här för sin härskarinna grevinnan den och den; nu däremot knackar grevinnan blott på dörren, stiger in och trycker min hand med en kordial hälsning.

— Har ni haft många obehag genom alla de främmande människor, ni på sätt och vis måste sköta?

— Aldrig ett enda, sade hon med en ton, som kom mig att länge se in i hennes soliga ansikte. Jag älskar dem alla varmt, både mina biträden och mina kunder, och det är min glädje att hjälpa dem till vad de önska, så gott jag förmår. Jag börjar dock bli gammal nu, men jag sörjer ej däröver, jag har mina trofasta anförvanter, som lätta mina bördor.

Man bar fram till oss en dräkt av grön satin souple med guldband och fjärilar i pärlemorpaljetter.

— Hur mycket penningar gå årligen genom edra händer för affärens räkning, undrade jag, i det jag kastade en blick på den framlagda härligheten.

— Omkring 400 000 kr, skulle jag tro. Men säg mig nu, hur finner ni denna dräkt?

Jag bekänner min olämplighet att avgiva något som helst omdöme, suckade jag; dock som den nu ligger här med den vingformigt uppdragna tunikan, liknar den en skimrande fågelhamn från de Lycksaligas öar.